GENERALINIO ADVOKATO
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA IŠVADA,
pateikta 2018 m. rugsėjo 26 d.[1]

Byla C-492/17

Südwestrundfunk
prieš
Tilo Rittinger,
Patric Wolter,
Harald Zastera,
Dagmar Fahner,
Layla Sofan,
Marc Schulte

(*Landgericht Tübingen* (Tiubingeno apygardos teismas, Vokietija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Valstybės pagalba – Valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos visi suaugusieji, turintys būstą šalies teritorijoje, privalo mokėti mokestį visuomeniniams transliuotojams“

1. Visuomeniniai transliuotojai paslaugas Vokietijoje teikia pagal Konstitucijoje įtvirtintą įgaliojimą, kylantį iš *Grundgesetz* (Pagrindinis įstatymas) 5 straipsnio dėl nuomonės, žiniasklaidos, meno ir mokslo laisvės. *Bundesverfassungsgericht* (Konstitucinis Teismas, Vokietija) išaiškino, kad pagal šią nuostatą tokios paslaugos turi būti teikiamos užtikrinant jų nešališkumą ir programų turinio įvairovę, objektyvumą ir darną[2].

2. Kadangi federacinės žemės (*Länder*) turi teisėkūros kompetenciją visuomeninio transliavimo srityje, visuomeninių audiovizualinių transliuotojų steigimas ir valdymas, taip pat jų paslaugų teikimas federacijos lygmeniu buvo reglamentuoti keliose šių žemių sutartyse. Iš šių sutarčių matyti, kad visuomeniniai transliuotojai (nacionaliniu lygmeniu veikiantys ARD, ZDF[3] ir kiti, veikiantys regioniniu lygmeniu, kaip antai SWR[4]) finansuojami pajamomis, kurios iš esmės gaunamos trimis būdais: iš rinkliavos už audiovizualines paslaugas (su ja susijęs šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą)[5], reklamos vietos pardavimo ir kitos komercinės veiklos.

1 Originalo kalba: ispanų.

2 1961 m. vasario 24 d. sprendimo (*BVerfGE* 12, 205-1, *Rundfunkentscheidung*) 182 punktas.

3 Dviejų pagrindinių visuomeninės televizijos kanalų Vokietijoje santrumpos. Santrumpa ARD reiškia „Arbeitsgemeinschaft der öffentlich-rechtlichen Rundfunkanstalten der Bundesrepublik Deutschland“ (Vokietijos Federacinės Respublikos visuomeninių transliuotojų konsorciumas), o ZDF – „Zweites Deutsches Fernsehen“ (Vokietijos televizijos antrasis kanalas).

4 „Südwestrundfunk, Anstalt des öffentlichen Rechts“ (Pietvakarių visuomeninis transliuotojas, viešosios teisės subjektas; toliau – SWR).

5 Nuo 2013 m. galiojančiam „Rundfunkbeitrag“ apibūdinti vartosiu terminą „rinkliava“. Iki šiol Vokietijos įstatyme jis buvo vadinamas „Rundfunkgebühr“, t. y. audiovizualiniu mokesčiu. Vis dėlto SWR atstovas per teismo posėdį paaiškino, kad iš tikrųjų pagal ankstesnius teisės aktus teisinis audiovizualinio mokesčio pobūdis buvo toks pat kaip dabartinės rinkliavos, nes juo buvo apmokestinama *galimybė* gauti viešąsias transliavimo paslaugas, o ne jų *faktinis gavimas*.

3. 2007 m. Komisija paskelbė[6], kad Vokietijos viešųjų transliavimo paslaugų finansavimo būdas gali būti laikomas „esama pagalba“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 659/1999[7] 1 straipsnio b punkto i įtrauką. Vis dėlto savo 2007 m. sprendime Komisija nustatė tam tikrus aspektus, dėl kurių ši pagalba nesuderinama su vidaus rinka, todėl pareikalavo, kad Vokietijos vyriausybė priimtų tam tikras priemones, ir ji jas priėmė. Nė viena iš šių priemonių nebuvo susijusi su rinkliava (anksčiau – mokestis), dėl kurios pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą.

4. 2013 m. įsigaliojo šio finansavimo būdo pakeitimas: iš esmės, jeigu iki tol buvo apmokestinamas kiekvienas būste turimas audiovizualinių programų įrenginio, po reformos užtenka vien turėti būstą – būti jo savininku ar nuomininku[8].

5. Naujasis rinkliavos apskaičiavimo kriterijus buvo ginčytas įvairiuose Vokietijos teismuose[9], įskaitant *Landgericht Tübingen* (Tiubingeno apygardos teismas, Vokietija), kuris Teisingumo Teismui nurodė, kad abejoja dėl rinkliavos atitikties Sąjungos teisei.

6. Teisingumo Teismo nurodymu šioje išvadoje bus nagrinėjami tik prejudiciniai klausimai dėl valstybės pagalbos.

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Prie SESV pridėtas Protokolas Nr. 29

7. Amsterdamo sutartimi prie SESV pridėtame[10] Protokole Nr. 29 dėl valstybių narių visuomeninės transliacijos sistemos, atsižvelgiant į ypatingą valstybių narių visuomeninės transliacijos sistemos vaidmenį, susijusį su kiekvienos visuomenės demokratiniais, socialiniais ir kultūriniais poreikiais bei su poreikiu išlaikyti žiniasklaidos pliuralizmą, kaip nurodyta protokolo pirmoje konstatuojamojoje dalyje, nustatyta:

„Sutarčių nuostatos nepažeidžia valstybių narių kompetencijos finansuoti visuomeninę transliaciją, jeigu šis finansavimas teikiamas transliuojančiosioms organizacijoms, kad jos vykdytų su viešosiomis paslaugomis susijusius įgaliojimus, kuriuos suteikia, apibrėžia ir organizuoja kiekviena valstybė narė, ir jeigu šis finansavimas prekybos sąlygų ir konkurencijos Sąjungoje nepaveikia taip, kad pakenktų bendriems interesams, taip pat atsižvelgiant į šios viešosios paslaugos funkcijų vykdymą.“

6 C(2007) 1761 *final*. Valstybės pagalba E/2005 (ex CP 2/2003, CP 232/2002, CP 43/2003, CP 243/2004 ir CP 195/2004) – *Financing of public service broadcasters in Germany* (toliau – 2007 m. sprendimas), yra tik versijos anglų ir vokiečių kalbomis; 200–216 punktai.

7 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentas (EB), nustatantis išsamias EB Sutarties 93 straipsnio [dabar SESV 108 straipsnis] taikymo taisykles (OL L 83, 1999, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339). Šis reglamentas pakeistas 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamentu (ES) 2015/1589, nustatančiu išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles (OL L 248, 2015, p. 9; klaidų ištaisymas OL L 186, 2017 7 19, p. 17)., kuris šioje byloje netaikomas *ratione temporis*.

8 Rinkliavą taip pat privalo mokėti įmonės, atsižvelgiant į įvairius veiksnius (komercinės patalpos ir profesiniams tikslams naudojamos transporto priemonės). Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjami ginčai nesusiję su jokia įmone, kalbėsiu tik apie būstą turinčių fizinių asmenų mokamą rinkliavą.

9 *Bundesverwaltungsgericht* (Vyriausiasis administracinis teismas, Vokietija) sprendimą dėl šio kriterijaus yra priėmęs 2016 m. kovo 18 d. *Bundesvefassungsgericht* (Konstitucinis Teismas) 2018 m. liepos 18 d. sprendime (bylos 1 BvR 1675/16, 1 BvR 745/17, 1 BvR 836/17, 1 BvR 981/17) pripažino, kad rinkliavos reforma atitinka Pagrindinį įstatymą, išskyrus antrojo būsto atvejį.

10 OL C 340, 1997, p. 109. Todėl protokolas taip pat vadinamas „Amsterdamo protokolu“.

2. Reglamentas Nr. 659/1999

8. Reglamento 1 straipsnyje numatyta:

„Šiame reglamente:

a) „pagalba“ – tai bet kuri priemonė, atitinkanti [visus] Sutarties [107] straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus;

b) „esama pagalba“ – tai:

   i) visa [bet kokia] pagalba, kuri <…> iki Sutarties įsigaliojimo buvo teikiama atitinkamose valstybėse narėse, t. y. individuali pagalba ir pagalbos sistemos, įgyvendintos iki Sutarties įsigaliojimo ir toliau taikomos;

   ii) patvirtinta pagalba, t. y. Komisijos arba Tarybos patvirtintos pagalbos sistemos ir individuali pagalba;

   <…>

c) „nauja pagalba“ – tai visa [bet kokia] pagalba, t. y. pagalbos sistemos ir individuali pagalba, kuri nėra egzistuojanti [esama] pagalba, įskaitant egzistuojančios [esamos] pagalbos pakeitimus;

<…>

f) „neteisėta pagalba“ – tai nauja pagalba, įgyvendinta prieštaraujant Sutarties [dėl Europos Sąjungos veikimo] 93 straipsnio 3 daliai;

<…>“

3. Reglamentas (EB) Nr. 794/2004[11]

9. Reglamento 4 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„(4) Teisinio užtikrintumo [saugumo] sumetimais tikslinga aiškiai pasakyti, kad apie nedidelius pagalbos schemos [pradinio] biudžeto padidėjimus iki 20 %, ypač dėl infliacijos, Komisijai nereikėtų pranešti, nes nėra tikėtina, kad jie darytų įtaką Komisijos pradiniam [pagalbos] schemos atitikimo taisyklėms vertinimui, jei kitos pagalbos schemos sąlygos nesikeičia.“

10. Reglamento 4 straipsnyje nurodyta:

„1. Reglamento (EB) Nr. 659/1999 1 straipsnio c punkte taikomos [esamos] pagalbos pakeitimai – tai visi pakeitimai, išskyrus grynai formalaus ir administracinio pobūdžio pakeitimus, kurie negali turėti įtakos pagalbos priemonės atitikimui bendrosios rinkos reikalavimams [suderinamumo su bendrąja rinka vertinimui]. Tačiau taikomos [esamos] pagalbos schemos pradinio biudžeto padidėjimas iki 20 % nelaikomas taikomos [esamos] pagalbos pakeitimu.

<…>“

11 2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamentas, įgyvendinantis Reglamentą Nr. 659/1999 (OL L 140, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 4 t., p. 3).

4. Komisijos komunikatas dėl valstybės pagalbos taisyklių taikymo visuomeninio transliavimo paslaugoms [12]

11. Komunikato 21 punkte nurodyta:

„Vertinant valstybės pagalbos pobūdį pagal [107] straipsnio 1 dalį, lemiamas kriterijus yra valstybės įsikišimo poveikis, o ne jos [jo] tikslas. Visuomeniniai transliuotojai paprastai finansuojami iš valstybės biudžeto arba renkant mokestį iš transliavimo įrangos turėtojų. <…> Šios finansinės priemonės paprastai priskirtinos valstybinės valdžios institucijoms ir yra susijusios su valstybės išteklių pervedimu <…>“

B. Vokietijos teisė

12. Šio ginčo atveju iš federacinių žemių sutarčių dėl visuomeninio transliavimo išskirtinos šios: a) Sutartis dėl transliavimo ir telematinių priemonių [13]; b) Sutartis dėl transliavimo finansavimo [14]; c) Sutartis dėl rinkliavos už audiovizualines paslaugas [15].

1. Federacinių žemių sutartis dėl transliavimo

13. Sutarties 12–14 straipsniuose nustatyti pagrindiniai principai, kuriais remiantis Vokietijoje finansuojamas visuomeninis transliavimas. Finansavimas turi suteikti galimybę teikiant viešąsias transliavimo paslaugas vykdyti Konstitucijoje ir įstatymuose nustatytus uždavinius, užtikrinant tolesnį šių paslaugų teikimą ir plėtojimą.

14. Sutarties 13 straipsnyje išvardyti trys pagrindiniai finansavimo ramsčiai (rinkliava už audiovizualines paslaugas, pajamos iš reklamos ir kitos pajamos) ir pabrėžiama, kad rinkliava turi būti pagrindinis pajamų šaltinis.

15. Buvo sukurta visuomeninių transliuotojų audito ir finansinių poreikių nustatymo komisija [16]. Pagal 14 straipsnį šie poreikiai vertinami laikantis ekonomiškumo ir efektyvumo principų, taip pat atsižvelgiant į racionalizavimo galimybes pagal pačių visuomeninių transliuotojų parengtas prognozes.

16. Dėl rinkliavos dydžio nustatymo 14 straipsnio 4 dalyje daroma nuoroda į Sutartį dėl rinkliavos už audiovizualines paslaugas.

2. Federacinės žemės įstatymas dėl rinkliavos už audiovizualines paslaugas [17]

17. Kadangi nurodytas sutartis federacinės žemės turi perkelti į savo teisės aktus, reikia remtis Badeno-Viurtembergo žemės įstatymu, dėl kurio atitikties Sąjungos teisei kyla abejonių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

12 OL C 257, 2009, p. 1 (toliau – 2009 m. komunikatas).

13 *Rundfunkstaatsvertrag*, kurioje pateikiamos Vokietijos dvejopos transliavimo sistemos pagrindinės nuostatos; naujausia reforma (21-oji) buvo patvirtinta 2017 m. gruodžio 18 d. ir įsigaliojo 2018 m. gegužės 25 d. (toliau – Sutartis dėl transliavimo).

14 1991 m. rugpjūčio 31 d. *Rundfunkfinanzierungsstaatsvertrag*, su paskutiniais pakeitimais, 2016 m. gruodžio 8–16 d. padarytais Dvidešimtąja keičiančiąja federacinių žemių sutartimi dėl visuomeninio transliavimo.

15 *Rundfunkbeitragsstaatsvertrag*, kurios galiojanti redakcija priimta 2010 m. gruodžio 15 d.; su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2017 m. (toliau – Sutartis dėl rinkliavos už audiovizualines paslaugas).

16 *Kommission zur Überprüfung und Ermittlung des Finanzbedarfs der Rundfunkanstalten* (toliau – KEF).

17 2011 m. spalio 18 d. Įstatymas, kuriuo įgyvendinama 2010 m. gruodžio 17 d. Sutartis dėl rinkliavos už audiovizualines paslaugas (Baden-württembergisches Gesetz vom 18.10.2011 zur Geltung des Rundfunkbeitragsstaatsvertrags (RdFunkBeitrStVBW) vom 17. Dezember 2010), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2015 m. gruodžio 3 d. Devynioliktosios keičiančiosios sutarties dėl transliavimo 4 straipsniu (2016 m. vasario 23 d. įstatymas; GBl. p. 126 ir paskesni, visų pirma p. 129). Toliau – federacinės žemės įstatymas.

18. Šio įstatymo 1 straipsnyje numatyta:

„Rinkliavos už audiovizualines paslaugas tikslas – užtikrinti tinkamą viešųjų transliavimo paslaugų, kaip tai suprantama pagal [Sutarties dėl transliavimo] 12 straipsnio 1 dalį, ir šios sutarties 40 straipsnyje nurodytų uždavinių finansavimą.“

19. Įstatymo 2 straipsnyje nurodyta:

„1. Privačiajame sektoriuje visi būstai apmokestinami rinkliava už audiovizualines paslaugas, kurią moka būsto turėtojas (rinkliava apmokestinamas asmuo).

2. Būsto turėtojas – tai bet kuris pilnametis asmuo, gyvenantis jame. Būsto turėtoju laikomas bet kuris asmuo, kuris:

1) jį deklaravęs kaip savo nuolatinę gyvenamąją vietą pagal registracijos nuostatas arba

2) šio būsto nuomos sutartyje yra nurodytas kaip nuomininkas. <…>“

20. Įstatymo 10 straipsnyje nustatyta, kad renkant rinkliavą už audiovizualines paslaugas gautos pajamos iš esmės pervedamos vietovės, kurioje yra būstas, regioniniam transliuotojui.

21. Tame pačiame 10 straipsnyje nurodyta:

„<…>

5. Nesumokėtų rinkliavų už audiovizualines paslaugas sumą nustato kompetentingas *Land* transliuotojas <…>.

6. Pranešimai dėl nesumokėtų rinkliavų vykdomi pagal administracinio vykdymo procedūrą <…>“

3. Badeno-Viurtembergo žemės įstatymas dėl administracinio vykdymo procedūros [18]

22. Vokietijoje skolų išieškojimas, dalyvaujant valdžios institucijai, reglamentuojamas federacinių žemių įstatymuose. Badeno-Viurtembergo žemės įstatymo 13 ir 14 straipsniai susiję atitinkamai su teisės aktais ir pagrindais, kuriais remiantis galima išieškoti įsiskolinimus valdžios institucijoms; jie taip pat reglamentuoja būtinus formos reikalavimus. Reikalavimas, pagal kurį pirma turi būti suteiktas bent savaitės terminas skolai apmokėti savo noru, yra privalomas.

23. 15 straipsnyje dėl skolų išieškojimo taikant administracinio vykdymo procedūrą iš esmės daroma nuoroda į teisės normas, pateiktas *Abgabenordnung* (Bendrasis mokesčių įstatymas). Šios teisės normos taikomos *mutatis mutandis*, išskyrus atvejį, kai skolą išieško ne teismo antstolis, o kompetentinga valdžios institucija [19].

II. Faktinės bylos aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

24. Teisme *a quo* nagrinėjamose bylose skolininkai yra rinkliava apmokestinti asmenys, kurie įvairiais laikotarpiais nuo 2013 m. sausio mėn. iki 2016 m. pabaigos šios rinkliavos nemokėjo arba mokėjo tik jos dalį.

18 1974 m. kovo 12 d. Verwaltungsvollstreckungsgesetz für Baden-Württemberg.

19 Vis dėlto pagal 15bis straipsnį valdžios institucijos gali taikyti priverstinio vykdymo procedūrą pagal civilinę teisę.

25. 2015 ir 2016 m. SWR, remdamasis savo paties duomenimis apie atsiskaitymą, dėl kiekvieno skolininko išleido vykdomuosius dokumentus dažniausiai dėl kelių šimtų eurų ir pareikalavo, kad jie sumokėtų rinkliavą, įskaitant įspėjimo mokestį ir delspinigius.

26. Skolininkai atsisakė mokėti, nes suabejojo, ar naujasis reglamentavimas atitinka, be kita ko, SESV 108 straipsnį. Jie manė, kad: a) veiksnio, lemiančio apmokestinimą, pakeitimas yra esminis pakeitimas, todėl apie jį reikėjo pranešti Komisijai prieš jam įsigaliojant; b) rinkliava skirta monopolinei skaitmeninės antžeminės televizijos transliavimo sistemai DVB-T2, kuria negali naudotis užsienio operatoriai, finansuoti; c) priverstinio vykdymo išieškant nesumokėtą rinkliavą sistema, taikoma administracijai įgyvendinant savo teisę įpareigoti vykdyti savo sprendimus, yra dar viena su SESV 107 straipsniu nesuderinama pagalba, nes visuomeniniams transliuotojams netaikoma bendra priverstinio vykdymo procedūra.

27. *Amtsgericht Tübingen* (Tiubingeno apylinkės teismas, Vokietija) laikinai sustabdė tris iš šių priverstinio vykdymo procedūrų, skolininkams pareiškus ieškinius. Vykdant kitas tris procedūras, kompetentingi Roitlingeno ir Kalvo miestų teismai atitinkamų skolininkų ieškinius atmetė.

28. Visi šie sprendimai buvo apskųsti *Landgericht Tübingen* (Tiubingeno apygardos teismas, Vokietija). Trijuose skunduose SWR ginčija nurodytų procedūrų sustabdymą. Kituose trijuose skunduose skolininkai ginčija tai, kad buvo atmesti jų reikalavimai.

29. Kiek tai susiję su klausimais, kuriuos nagrinėsiu šioje išvadoje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pirma, pažymi, kad iš rinkliavos gaunamos pajamos pervedamos tik visuomeniniams transliuotojams, konkrečiai ZDF ir SWR. Kadangi rinkliava nėra mokama savo noru ir ją mokant netaikoma jokia sąlyga, taip pat negaunama jokio atlygio, ji prilygsta mokesčiui ir, atsižvelgiant į teisės aktuose nurodytą jos pobūdį, yra valstybės pagalba [20].

30. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad teisės akto pakeitimas, susijęs su rinkliavą lemiančiu veiksniu (anksčiau – įrenginio turėjimas, dabar – būsto turėjimas), yra esminis pakeitimas, įsigaliojęs 2013 m. sausio 1 d., ir apie jį reikėjo pranešti Komisijai pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį. Bet kuriuo atveju dėl šio pakeitimo suteikta pagalba yra nesuderinama su vidaus rinka pagal SESV 107 straipsnio 3 dalį.

31. Antra, renkant rinkliavą pažeidžiama Sąjungos teisė, nes dalis gautų pajamų naudojama tam, kad būtų įdiegta monopolinė antžeminės skaitmeninės televizijos transliavimo sistema (DVB-T2), kuria negali naudotis kitų valstybių narių transliuotojai. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad situacija panaši į tą, dėl kurios priimtas 2011 m. rugsėjo 15 d. Sprendimas *Vokietija / Komisija*, susijęs su perėjimu nuo analoginės prie skaitmeninės televizijos [21].

32. Be to, rinkliava yra mokestis skirtas tam tikram tikslui, nes buvo padidintas apmokestinamųjų asmenų skaičius įtraukus visus suaugusius gyventojus, todėl labai padidėjo pajamos (maždaug 700 mln. EUR per metus). Apskritai dėl naujo reglamentavimo suteikiama neteisėta valstybės pagalba, nes renkant mokestį finansuojama viešųjų ir privačiųjų subjektų veikla, susijusi su DVB-T2.

20 Šiuo klausimu jis remiasi 2011 m. rugsėjo 15 d. Sprendimu *Vokietija / Komisija* (C-544/09 P, EU:C:2011:584).

21 Sprendimas C-544/09 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2011:584. Teisingumo Teismas atmetė Vokietijos pateiktą apeliacinį skundą dėl 2009 m. spalio 6 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Vokietija / Komisija* (T-21/06, nepaskelbtas Rink., EU:T:2009:387). Šiame sprendime patvirtintas 2005 m. lapkričio 9 d. Komisijos sprendimo dėl valstybės pagalbos, kurią Vokietijos Federacinė Respublika suteikė skaitmeninei antžeminei televizijai (DVB-T) Berlyne ir Brandenburge įrengti [pranešta Dokumentu Nr. C(2005) 3903] (OL L 200, 2006, p. 14), galiojimas; Komisijos sprendime tokia pagalba pripažinta nesuderinama su vidaus rinka.

33. Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad visuomeniniai transliuotojai gauna dar vieną valstybės pagalbą, nes gali išleisti savo vykdomuosius dokumentus, siekdami išieškoti nesumokėtas rinkliavas. Taikant viešojoje teisėje numatytą vykdymo mechanizmą – veiksmingesnį, greitesnį ir ekonomiškesnį už įprastą vykdymo procedūrą, kurios taikyti valdžios institucijos neprivalo, patiriama mažesnių vykdymo sąnaudų.

34. Šiomis aplinkybėmis *Landgericht Tübingen* (Tiubingeno apygardos teismas) kreipėsi į Teisingumo Teismą su septyniais prejudiciniais klausimais, iš kurių dėl jau nurodytų priežasčių pateikiami tik trys pirmieji:

„1. Ar 2011 m. spalio 18 d. Badeno-Viurtembergo žemės įstatymas dėl 2010 m. gruodžio 17 d. Sutarties dėl transliavimo mokesčio taikymo <…>, paskutinį kartą iš dalies pakeistas 2015 m. gruodžio 3 d. Devynioliktosios keičiančiosios sutarties dėl transliavimo <…> 4 straipsniu, nesuderinamas su Sąjungos teise, nes pagal minėtą įstatymą nuo 2013 m. sausio 1 d. iš esmės iš kiekvieno Vokietijos Badeno-Viurtembergo žemėje gyvenančio suaugusiojo visuomeninių transliuotojų SWR ir ZDF naudai besąlygiškai renkama transliavimo rinkliava yra Sąjungos teisę pažeidžianti pagalba išimtinai šiems visuomeniniams transliuotojams, kurios negauna privatūs transliuotojai? Ar SESV 107 ir 108 straipsnius reikia aiškinti taip, kad federacinės žemės įstatymui dėl rinkliavos priimti buvo reikalingas Komisijos sutikimas, o jo negavus įstatymas yra negaliojantis?

2. Ar SESV 107 ir 108 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jie apima Federacinės žemės įstatymo dėl rinkliavos už audiovizualines paslaugas nustatytą nuostatas, pagal kurias iš esmės iš kiekvieno Badeno-Viurtembergo žemėje gyvenančio suaugusiojo išimtinai oficialių ar visuomeninių transliuotojų naudai besąlygiškai renkamas transliavimo mokestis, nes šis mokestis yra Sąjungos teisę pažeidžianti diskriminacinė pagalba, kurią teikiant dėl techninių priežasčių veiklos negali vykdyti kitų ES valstybių narių transliuotojai, nes mokesčiai naudojami konkuruojančiam transliavimo būdui (DVB-T2 monopoliui) sukurti, nenumatant, kad juo naudotųsi užsienio transliuotojai? Ar SESV 107 ir 108 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jie apima ne tik tiesiogines subsidijas, bet ir kitas ekonomiškai svarbias privilegijas (vykdomojo dokumento išleidimo teisę, įgaliojimą veikti ir kaip verslo įmonei, ir kaip institucijai, geresnę padėtį apskaičiuojant skolas)?

3. Ar su vienodo požiūrio principu ir diskriminacinės pagalbos draudimu suderinama tai, kad pagal nacionalinį įstatymą, kaip antai Federacinės žemės įstatymą dėl rinkliavos už audiovizualines paslaugas, Vokietijos televizijos transliuotojas, veikiantis pagal viešąją teisę ir kaip institucija, bet kartu reklamos rinkoje konkuruojantis su privačiais transliuotojais, jų atžvilgiu privilegijuojamas taip, kad, priešingai negu privatūs konkurentai, prieš pradėdamas savo reikalavimų žiūrovams priverstinio vykdymo procedūrą dėl vykdomojo dokumento išleidimo neprivalo kreiptis į įprastą teismą, o vykdomąjį dokumentą, kuriuo suteikiama ir priverstinio vykdymo teisė, gali išleisti pats be teismo?“

III. Procesas Teisingumo Teisme

35. Nutartį dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2017 m. rugpjūčio 11 d.; rašytines pastabas pateikė SWR, Vokietijos vyriausybė, Švedijos vyriausybė ir Komisija. Jų atstovai dalyvavo 2018 m. liepos 4 d. surengtame teismo posėdyje.

36. Per teismo posėdį šalys pareiškė nuomonę dėl konkrečių klausimų, kuriuos aptarti joms buvo nurodęs Teisingumo Teismas: a) rinkliavos įvedimo priežasčių; b) padidėjusių pajamų iš dalies pakeitus teisės aktą ir jų skyrimo išimtinai visuomeninio transliavimo veiklai finansuoti; c) priverstinio vykdymo išieškant nesumokėtas rinkliavas mechanizmo veikimo.

IV. Analizė

37. Savo rašytinėse pastabose SWR ir Vokietijos vyriausybė nurodė, kad visas prašymas priimti prejudicinį sprendimą arba jo dalis yra nepriimtinas. Kadangi šioje išvadoje nagrinėjami tik jau nurodyti klausimai, nepateiksiu nuomonės dėl šio prieštaravimo, išskyrus kiek tai susiję su antruoju klausimu.

A. Rinkliavos už audiovizualines paslaugas pakeitimas, kaip nauja pagalba (pirmasis prejudicinis klausimas)

1. Šalių argumentų santrauka

38. Visos pastabas pateikusios šalys pritaria tam, kad federacinės žemės įstatyme nėra padaryta esminių 2007 m. sprendime išnagrinėtos pagalbos pakeitimų. Taigi kadangi pagalba nelaikytina *nauja*, apie ją nereikia pranešti Komisijai.

39. SWR teigia (jai pritaria Vokietijos vyriausybė), kad neįvykdytos reikalavimo pranešti apie priemonę sąlygos, nustatytos Teisingumo Teismo jurisprudencijoje [22]. Antai nebuvo pakeista: a) viešųjų transliavimo paslaugų veiklos sritis; b) rinkliavos pajamų gavėjai – jie ir toliau yra tik visuomeniniai transliuotojai; c) finansavimo šaltinis – išlaikytas galimybės priimti audiovizualines programas kriterijus, o ne konkretaus programų stebėjimo kriterijus; d) rinkliavos dydis. Mokestį lemiantis veiksnys pakeistas dėl to, kad reikėjo spręsti vis labiau vėluojančių mokėjimų problemą ir palengvinti įrodinėjimo pareigą daugelyje bylų dėl nemokėjimo.

40. Remdamasi tuo, kad Vokietijos visuomeninių transliuotojų finansavimo sistema 2007 m. sprendime jau pripažinta esama pagalba, Švedijos vyriausybė teigia, kad reikėtų išnagrinėti padaryto pakeitimo apimtį. Rinkliavos rinkimo būdo pakeitimas – tai tik administracinis pakeitimas, dėl kurio nesikeičia schemos esmė. Taigi esamos pagalbos pakeitimas nepadarytas, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 794/2004 4 straipsnio 1 dalį ir 2009 m. komunikatą. Bet kuriuo atveju, remiantis Protokolu Nr. 29, SESV nuostatos nedraudžia valstybėms narėms numatyti, kaip finansuoti šias viešąsias paslaugas.

41. Komisija mano, kad pagal 2007 m. sprendimo 142–151 punktus iš rinkliavos už audiovizualines paslaugas gautos pajamos taip pat turi būti laikomos valstybės pagalba, kaip ir pajamos, gautos renkant ankstesnį mokestį.

42. Iš tikrųjų šioms pajamoms vis dar taikomi įstatyme nustatyti kriterijai [23] ir tai naudinga viešuosius interesus tenkinančiai viešajai įstaigai; jų rinkimą, apskaičiavimą ir naudojimą kontroliuoja valstybė [24]. Taigi yra teikiamas valstybės finansavimas arba finansavimas iš valstybinių išteklių [25].

43. Komisija sutinka su SWR ir Vokietijos vyriausybe, kad nepasikeitė nei siekiamas tikslas, nei naudos pobūdis, nei pagalbos gavėjų ratas ar veikla, nei teisinis pagrindas ar rinkliavos už audiovizualines paslaugas dydis – pasikeitė tik apskaičiavimo kriterijai (nebe pagal įrenginį, o pagal būstą). Šis pakeitimas pateisinamas dėl technologinių pokyčių, visų pirma dėl to, kad padaugėjo nešiojamųjų multimedijos prietaisų.

22 Jis nurodo 1994 m. rugpjūčio 9 d. Sprendimą *Namur-Les assurances du crédit* (C-44/93, EU:C:1994:311).

23 Žr. 1974 m. liepos 2 d. Sprendimo *Italija / Komisija* (173/73, EU:C:1974:71) 16 punktą, taip pat Komisijos sprendimą byloje NN 88/98 „Informacinio kanalo BBC, transliuojančio visą parą be reklamos, finansavimas licencijos mokesčiu“ (OL C 78, 2000, p. 6).

24 2000 m. gegužės 6 d. Sprendimas *Prancūzija / Ladbroke Racing ir Komisija* (C-83/98 P, EU:C:2000:248) ir 2004 m. liepos 15 d. Sprendimas *Pearley ir kt.* (C-345/02, EU:C:2004:448), įskaitant 2004 m. kovo 11 d. generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer išvados šioje byloje (EU:C:2004:145) 67 punktą. Komisija taip pat nurodo du savo sprendimus: byloje N 631/2001 dėl mokesčio BBC – Jungtinė Karalystė; byloje E 2/2008 dėl ORF finansavimo – Austrija.

25 Komisija nurodo 2000 m. spalio 5 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-337/98, ECLI:EU:C:2000:543).

2. Vertinimas

44. Nors pirmasis prejudicinis klausimas padalytas į du, iš tikrųjų užteks nuspręsti, ar apie naują federacinės žemės įstatymą reikėjo pranešti Komisijai, nes jame padarytas esminis finansavimo schemos, patvirtintos (su tam tikromis sąlygomis) 2007 m. sprendime, pakeitimas.

45. Pagal jurisprudenciją valstybės pagalbos schemos pakeitimai gali būti susiję tiek su esama pagalba, tiek su pirminiais projektais, apie kuriuos buvo pranešta Komisijai [26]. Šioje byloje neginčijama tai, kad 2011 m. įstatymine reforma padarytas esamos pagalbos arba anksčiau patvirtintos pagalbos schemos pakeitimas, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio c punktą.

46. Taigi ginčas kyla dėl to, ar toks pakeitimas yra esminis, ar vien formalaus arba administracinio pobūdžio. Remdamasis šia informacija teismas galės išsiaiškinti, ar nauja priemonė suderinama su bendrąja rinka [27], kaip nustatyta Reglamento Nr. 794/2004 4 straipsnio 1 dalyje.

47. Esamos pagalbos pakeitimas yra *nedidelis* ir apie jį nereikia pranešti, kai pakeitimai susiję su „anksčiau patvirtintos pagalbos schemą sudarančiais elementais“ [28]. „Esminis pakeitimas“ padaromas, jeigu pakeičiamas vienas ar keli šie esminiai elementai, neatsižvelgiant į tai, ar jie yra subjektyvūs [29], objektyvūs [30], ar laikini [31].

48. Kalbant apie esamą pagalbą, suteiktą iki SESV įsigaliojimo, pakeitimo svarbą reikia vertinti atsižvelgiant į pačios pagalbos turinį, jos teikimo tvarką ir apribojimus [32]. Vis dėlto, jeigu, kaip šioje byloje, pagalbą, esamą arba ne [33], iš anksto išnagrinėjo ir patvirtino Komisija, reikia vadovautis Komisijos sprendimu [34].

49. Atsižvelgdamas į šias prielaidas manau, kad federacinės žemės įstatyme numatyta reforma nepatenka į esminio ankstesnės schemos pakeitimo sąvoką.

50. Pakeitimas turi poveikį visuotinės ekonominės svarbos paslaugų (visuomeninio transliavimo paslaugos Vokietijoje) finansavimui; šių paslaugų atveju esama pagalba taip pat atskiriama nuo naujos [35]. Taigi 2007 m. sprendime Komisija išnagrinėjo tiek pranašumo buvimą šias viešąsias paslaugas finansuojant (tuomečio) mokesčio lėšomis, atsižvelgdama į Sprendimo *Altmark* [36] kriterijus, tiek šio pranašumo suderinamumą su vidaus rinka pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį.

51. Priminsiu, kad pagal federacinės žemės įstatyme padarytą pakeitimą vietoj Vokietijos transliuotojų skleidžiamų signalų įrenginio turėjimo, kaip pareigą mokėti rinkliavą lemiančio veiksnio, numatytas vien būsto, kuriame gyvena pilnametis asmuo, turėjimas. Taigi pagal teisės normą, „jeigu turi būstą, moki rinkliavą“.

26 2010 m. gegužės 20 d. Sprendimo *Todaro Nunziatina & C.* (C-138/09, EU:C:2010:291) 46 punktas.

27 Dėl esamos pagalbos pakeitimo sąvokos žr. generalinio advokato N. Wahl išvados byloje *Carrefour Hypermarchés ir kt.* (C-510/16, EU:C:2017:929) 51–56 punktus.

28 Taip nurodė generalinis advokatas A. Trabucchi savo išvados byloje *Van der Hulst* (C-51/74, EU:C:1974:134) 7 punkte.

29 Pavyzdžiui, labai padidėjo pagalbos gavėjų ratas.

30 Pavyzdžiui, jeigu pasikeičia schemoje nustatyta nauda ir jos pobūdis, taip pat jos dydis ar ekonominė veikla, kuriai ji skirta. Žr. 1994 m. rugpjūčio 9 d. Sprendimo *Namur-Les assurances du crédit* (C-44/93, EU:C:1994:311) 29 punktą.

31 Pavyzdžiui, pailgėja laikotarpis, per kurį įgyjama teisė į pagalbą, arba jau suteiktos pagalbos teikimo laikotarpis. Žr. 2013 m. birželio 13 d. Sprendimo *HGA ir kt. / Komisija* (C-630/11 P–C-633/11 P, EU:C:2013:387) 92–94 punktus ir 2016 m. spalio 26 d. Sprendimo *DEI ir Komisija / Alouminion tis Ellados* (C-590/14 P, EU:C:2016:797) 58 ir 59 punktus.

32 1994 m. rugpjūčio 9 d. Sprendimo *Namur-Les assurances du crédit* (C-44/93, EU:C:1994:311) 28 punktas.

33 2010 m. gegužės 20 d. Sprendimo *Todaro Nunziatina & C.* (C-138/09, EU:C:2010:291) 46 ir 47 punktai.

34 Tokia išvada darytina remiantis, pavyzdžiui, 2017 m. spalio 25 d. Sprendimo *Komisija / Italija* (C-467/15 P, EU:C:2017:799) 37–44 punktais ir 2010 m. gegužės 20 d. Sprendimo *Todaro Nunziatina & C.* (C-138/09, EU:C:2010:291) 28–41 punktais.

35 1994 m. kovo 15 d. Sprendimo *Banco Exterior de España* (C-387/92, EU:C:1994:100) 17 ir 18 punktai.

36 2003 m. liepos 24 d. Sprendimas *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415) (toliau – Sprendimas *Altmark*). Žr. 2007 m. sprendimo 157–169 punktus.

52. Iš turimos informacijos matyti, kad šis pakeitimas neturėjo poveikio pagalbos gavėjams, kurie ir toliau yra visuomeniniai transliuotojai. Jis turėjo poveikį apmokestinamiesiems asmenims, nes pareiga mokėti išplėsta ir apima nekilnojamojo turto turinčius asmenis, kurie anksčiau nebūtinai buvo apmokestinami.

53. Taip pat nepakito laiko elementai, nes, kol galioja Konstitucijoje įtvirtintas įgaliojimas, kurį nurodžiau [37], valdžios institucijos turės aprūpinti transliuotojus jų uždaviniui vykdyti būtinais ištekliais.

54. Kalbant apie objektyvius elementus, pažymėtina, kad priemonės tikslas (finansuoti viešąsias paslaugas) ir subsidijuojamos veiklos ratas nepakito. Kaip jau pabrėžiau, pasikeitė tik tai, kad apmokestinama ne pagal turimą aparatą, bet gyvenamą būstą.

55. Dėl šio pakeitimo teoriškai galėtų padidėti apmokestinamųjų asmenų skaičius, taigi ir pajamos, kurias dėl šio mokesčio gauna transliuotojai. Vis dėlto neatrodo, kad praktiškai taip būtų buvę. Komisija pateikia KEF paskelbtus skaičius [38], pagal kuriuos tos pajamos išliko stabilios nuo 2009 m. (prieš teisės akto pakeitimą) iki 2016 m. [39]

56. Bet kuriuo atveju visuomeninių transliuotojų gauta suma priklauso ne vien nuo bendros surenkamos rinkliavos sumos [40]. Kaip vieną iš veiksnių, turinčių įtakos galutinės šių transliuotojų pajamų, gautų iš rinkliavos, dydžio nustatymui, reikėtų išskirti KEF įsikišimą – ji kontroliuoja ir nustato visuomeninių transliuotojų finansinius poreikius [41]. Remiantis KEF ataskaitomis priimami federacinių žemių parlamentų ir vyriausybių, kurie nustato rinkliavos dydį, oficialūs sprendimai [42].

57. Taigi matyti, kad apmokestinamųjų asmenų nepadaugėjo ir nepadidėjo taip gauta galutinė surinkta suma (tokia prielaida buvo daroma), o tai yra svarbiausias veiksnys siekiant nuspręsti, ar priemonė *nauja*, kaip tai suprantama pagal pirma minėtas nuostatas. Kad ir kokia būtų ši surinkta suma, jos dalį, skiriamą visuomeniniams transliuotojams (t. y. dalį, kurią iš tikrųjų galima laikyti valstybės pagalba) nustato federacinių žemių vyriausybės ir parlamentai, prieš tai įsikišus KEF. Taigi (galimas) galutinės surinktos sumos padidėjimas nėra automatiškai susijęs su visuomeninių transliuotojų gaunamos pagalbos suma.

58. Kitaip tariant, KEF vaidmens [43], jos taikomų skirstymo kriterijų, susijusių su objektyviais finansavimo poreikiais, arba federacinių žemių vyriausybių ar parlamentų pareigos atsižvelgti į KEF pasiūlymus, siekiant nustatyti rinkliavos dydį, pakeitimas galėtų turėti didesnį poveikį pagalbos sumai negu objektyvaus rinkliavą lemiančio veiksnio elemento pakeitimas.

59. Reikia atsižvelgti į tai, kad, kaip analizės kriterijus taikant Sprendimo *Altmark* kriterijus, KEF įsikišimas yra svarbus siekiant užtikrinti, kad visuomeniniams transliuotojams suteikta pagalba atitiktų tikslias sumas, skirtas su viešųjų paslaugų įsipareigojimais susijusioms išlaidoms padengti, ir šių sumų neviršytų [44].

37 Šios išvados 1 punktas.

38 Iš šių skaičių matyti, kad pajamos (milijonais eurų) 2009–2016 m. buvo stabilios: 2009 m. – 7 416, 2010 m. – 7 362, 2011 m. – 7 347, 2012 m. – 7 306, 2013 m. – 7 480, 2014 m. – 8 082, 2015 m. – 7 842 ir 2016 – 7 825. Duomenys pateikiami KEF ataskaitos Nr. 20 (2016 m.) 124 lentelėje, p. 199 (2013–2016 m.) (https://kef-online.de/fileadmin/KEF/Dateien/Berichte/20._Bericht.pdf) ir ataskaitos Nr. 19 (2014 m.) 96 lentelėje, p. 141 (2009–2012 m.) (https://kef-online.de/fileadmin/KEF/Dateien/Berichte/19._Bericht.pdf); Komisijos pastabų 24 išnaša.

39 Tai patvirtina per teismo posėdį Vokietijos vyriausybės pateikti duomenys. Tik 2013–2014 m. surinktų lėšų padaugėjo 8,7 %, palyginti su lėšomis, surinktomis 2012 . – paskutiniais finansiniais metais, kuriais galiojo ankstesnė teisės norma, tačiau būtent dėl šio padidėjimo nuo 2015 m. balandžio 1 d. sumažintas rinkliavos dydis (nuo 17,98 iki 17,50 EUR, iš kurių 30 centų skirta finansiniam rezervui).

40 Šiuo klausimu, nors aplinkybės ir kitokios, žr. 2005 m. sausio 13 d. Sprendimo *Streekgewest* (C-174/02, EU:C:2005:10) 28 punktą.

41 Žr. šios išvados 15 punktą.

42 2007 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Bayerischer Rundfunk ir kt.* (C-337/06, EU:C:2007:786) 21 punktas.

43 Per teismo posėdį Vokietijos vyriausybė patvirtino, kad 2011 m. reforma neturėjo poveikio KEF išimtinėms teisėms.

44 Vokietija įsipareigojo užtikrinti, kad atlikdama skaičiavimus KEF remtųsi tik teikiant viešąsias paslaugas patirtomis išlaidomis (2007 m. sprendimo 379 punktas). Vis dėlto leidžiama gauti nedidelį pelną ir perviršį, naudojamą naujajai žiniasklaidai skatinti.

60. Taigi yra laikomasi prie SESV pridėto Protokolo Nr. 29, kuriame pripažįstama valstybių narių kompetencija finansuoti visuomeninę transliaciją, „jeigu“ ištekliai transliuotojams teikiami tam, kad jie „vykdytų su viešosiomis paslaugomis susijusius įgaliojimus, kuriuos suteikia, apibrėžia ir organizuoja kiekviena valstybė narė“.

61. Be to, KEF suteikia garantiją, kad vykdant visuomeninių transliuotojų komercinę veiklą gautos pajamos bus išskaičiuotos iš pagalbos sumos. Tokią pat garantiją ji suteikia dėl galimo surinktos sumos perviršio, jeigu jis nenaudojamas numatytoms išlaidoms padengti [45]. Vokietijos vyriausybė teigia, kad toks surinktos sumos perviršis naudojamas visuomeninių transliuotojų finansiniam rezervui papildyti. Visuomeniniai transliuotojai negali naudotis šiuo rezervu, kol KEF jo nėra apskaičiavusi, siekdama įvertinti finansavimo poreikius.

62. Šiomis aplinkybėmis vien pakeitus pagrindą, pagal kurį nustatoma apmokestinamųjų asmenų mokėjimo pareiga, negali savaime pasikeisti transliuotojų gauta valstybės pagalbos suma, taigi negali būti daroma įtaka šios pagalbos suderinamumui su vidaus rinka [46].

63. Vien išdėstytų argumentų neužtenka – reikia pridurti, kad, be kitų priežasčių, mokestį lemiančio veiksnio pakeitimas paaiškinamas taip pat technologine pažanga. Jeigu būtų išlaikyta ankstesnė sistema (mokestis renkamas nuo aparato), būtų kilusi rizika, kad pajamos didės, nes vis plačiau naudojami nauji prietaisai, kaip antai, be kita ko, asmeniniai kompiuteriai [47] arba išmanieji telefonai, leidžiantys klausyti ar žiūrėti transliuojamas programas [48].

64. Vykdant reformą taip pat siekta tikslo supaprastinti rinkliavos rinkimo administravimą, kurį vykdant, kaip matyti iš pateiktų pastabų, buvo susidurta su vis labiau vėluojančių mokėjimų problema, galiojant turimais įrenginiais pagrįstai sistemai.

65. Šiomis aplinkybėmis manau, kad federacinės žemės įstatyme padarytas pakeitimas nei kokybiniu, nei kiekybiniu požiūriu nėra pakankamai svarbus, kad būtų laikomas esminiu pakeitimu, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 794/2004 4 straipsnio 1 dalį, siejamą su Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio c punktu, t. y. pakeitimu, apie kurį reikėtų pranešti Komisijai.

B. Rinkliava kaip pagalba, naudojama konkuruojančiam transliavimo būdui (DVB-T2 monopoliui) sukurti, nenumačius, kad juo naudotųsi užsienio transliuotojai (antrojo prejudicinio klausimo pirma dalis)

1. Šalių argumentų santrauka

66. Savo rašytinėse pastabose SWR pabrėžia, kad techninės galimybės naudotis viešosiomis paslaugomis yra glaudžiai susijusios su visuotinai svarbiu transliavimo uždaviniu. Jis neigia, kad dėl transliavimo sistemos DVB-T2 sukuriamas visuomeniniams transliuotojams naudingas monopolis, nes iš 40 kanalų 26 ir toliau priklauso konkurentams. Bet kuriuo atveju šios sistemos plėtra nereiškia, kad suteikiamas koks nors pranašumas, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnį, ir dėl šios plėtros užsienio operatoriai nediskriminuojami, nes pagal savo pobūdį sistemos funkcijos apima transliavimą visoje teritorijoje, kurioje užtikrinamas transliavimas.

45 Žr. 2007 m. sprendimo 382 ir 385 punktus.

46 Per teismo posėdį Komisija atkreipė dėmesį į tai, kad pagal SESV 108 straipsnio 1 dalį ji privalo vykdyti nuolatinį stebėjimą ir kad tokį stebėjimą ji vykdė nuo tada, kai priimtas 2007 m. sprendimas. Ji pabrėžė, kad iki šiol nenustatė jokio pakeitimo, dėl kurio reikėtų iš naujo nagrinėti Vokietijos visuomeninių transliuotojų finansavimo schemos suderinamumą su vidaus rinka.

47 *Bundesverfassungsgericht* (Konstitucinis Teismas) 2012 m. rugpjūčio 22 d. nutartyje patvirtino, kad siekiant apmokestinti rinkliava užtenka to, kad asmuo turi asmeninį kompiuterį, prijungtą prie interneto, iš kurio galima priimti visuomeninių transliuotojų programas (byla Nr. 1 BvR 199/11).

48 Vis dėlto aišku, kad, siaurai aiškinant ankstesnius teisės aktus, dėl šio numatomo prietaisų, lemiančių mokėjimo pareigą, asortimento didėjimo būtų sunku praktiškai rinkti mokestį, nes kiltų didelių problemų tikrinant, ar asmuo turi tokius aparatus.

67. Vokietijos vyriausybė pritaria SWR teiginiams, nors pabrėžia, kad visų pirma tai, jog įdiegta skaitmeninio antžeminio transliavimo sistema DVB-T2, yra nesvarbu siekiant įvertinti rinkliavos pakeitimą pagal SESV įtvirtintas taisykles dėl valstybės pagalbos.

68. Komisija taip pat nesupranta, kaip būtų galima sukurti monopolį skaitmeninės antžeminės televizijos DVB-T2 srityje, investicijoms į naujas technologijas naudojant iš rinkliavos už audiovizualines paslaugas gautas pajamas, ir pateikia duomenis, patvirtinančius, kad šia sistema gali naudotis ir privatūs operatoriai. Pirma, ji mano, kad visuomeninių transliuotojų investicijos yra išlaidos, susijusios su visuotinai svarbaus jų uždavinio įgyvendinimu. Antra, Komisija remiasi Komunikato dėl visuomeninio transliavimo 74 punktu, kuriame aiškiai nurodytas finansinio rezervo, skirto tik didelėms investicijoms į technologijas, būtinoms minėtam viešųjų paslaugų uždaviniui vykdyti, sukūrimas. Taigi tokios investicijos suderinamos su SESV 106 straipsnio 2 dalimi.

69. Švedijos vyriausybė šiuo klausimu nuomonės nepareiškė.

2. Vertinimas

70. Savo antrojo prejudicinio klausimo pirmoje dalyje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, regis, prašo pripažinti, kad rinkliava, kaip antai nustatyta federacinės žemės įstatyme, neatitinka SESV 107 ir 108 straipsnių, nes iš jos surinkta suma naudojama siekiant palengvinti perėjimą nuo skaitmeninės signalų perdavimo sistemos DVB-T prie pažangesnės sistemos (DVB-T2), kuria negali naudotis kitų valstybių narių transliuotojai.

71. Sutinku su tais, kurie savo pateiktose rašytinėse pastabose kritikavo šio klausimo tinkamumą ir tai, kaip jis pateiktas, nes teisinis pagrindas, kuriuo remiamasi, nėra paaiškintas taip aiškiai, kaip to reikia. Ši aplinkybė trukdo nustatyti, ar federacinės žemės įstatymas šiuo klausimu atitinka Sąjungos teisę.

72. Be to, manau, kad klausimas pagrįstas neaiškiomis arba nepakankamai patikrintomis prielaidomis. Pavyzdžiui, kalbant apie technologiją DVB-T2, ji laikoma monopoline, tačiau šia technologija gali naudotis visuomeniniai ir privatūs transliuotojai, taigi Vokietijos viešųjų operatorių padėtis nėra privilegijuota, palyginti su privačių operatorių.

73. Pereinant prie naujos technologijos DVB-T2, sprendimus dėl transliavimo pajėgumų ir transliavimo teritorijų planavimo priima kompetentingos institucijos (o ne transliuotojai). Kaip teigia Komisija, kad ir kokie būtų rinkliavą lemiančio veiksnio pakeitimai, jie neturi būti susiję su turimų dažnių skaičiaus ribojimu pagal kitas teisės normas tiek Vokietijoje, tiek kitose valstybėse narėse.

74. Tai, kad taikant rinkliavą surinktos lėšos naudojamos siekiant visuomeniniams transliuotojams sudaryti sąlygas naudotis technologija DVB-T2, nereiškia, kad federacinės žemės įstatymas savaime tampa negaliojantis ar kad neišvengiamai teikiama SESV prieštaraujanti valstybės pagalba. Kaip jau nurodžiau atsakydamas į pirmąjį prejudicinį klausimą, KEF turi atlikti išlaidų ir investicijų (be kita ko, susijusių su tobulesnėmis technologijomis, kaip antai DVB-T2) analizę, kad nustatytų tas išlaidas ir investicijas, kurios yra pateisinamos dėl viešųjų paslaugų funkcijų, pavestų jos kontroliuojamiems subjektams, vykdymo [49].

75. Taigi net darant prielaidą, kad Teisingumo Teismas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui galėtų pateikti informacijos apie taikant rinkliavą surinktų sumų, naudojamų sistemai DVB-T2 kurti, laikymą valstybės pagalba, tokie paaiškinimai nebūtų svarbūs siekiant priimti sprendimą dėl federacinės žemės įstatymo atitikties Sąjungos teisei.

49 Bet kuriuo atveju Komisija turi ištirti viešųjų lėšų, skirtų sistemai DVB-T2 įdiegti, suderinamumą – tai yra kitas klausimas ir dėl jo reikia atlikti sudėtingą analizę. Atitinkamu metu tokia analizė buvo atlikta skaitmeninę antžeminę televiziją (DVB-T) įrengiant Berlyne ir Brandenburge (apie šį įrengimą minėjau 21 išnašoje).

C. Administracinio vykdymo mechanizmas išieškant nesumokėtą rinkliavą, kaip nauja pagalba (antrojo klausimo antra dalis ir trečiasis prejudicinis klausimas)

1. Šalių argumentų santrauka

76. SWR ir Vokietijos vyriausybė pažymi, kad rinkdami rinkliavą už audiovizualines paslaugas, taip pat pagal vykdymo procedūrą, regioniniai transliuotojai vykdo įstatyme jiems pavestą viešųjų paslaugų uždavinį ir veikia kaip viešosios teisės subjektai (t. y. netiesioginį valstybės administracinį aparatą sudarantys subjektai), todėl jie skiriasi nuo privačių operatorių.

77. SWR ir Vokietijos vyriausybė pabrėžia, kad administracinio vykdymo procedūros taikymas išieškant skolas, atsiradusias nesumokėjus rinkliavos už audiovizualines paslaugas, buvo vienas iš aspektų, kuriuos Komisija įvertino 2007 m. sprendime.

78. Vokietijos vyriausybė priduria, kad tiek viešųjų transliavimo paslaugų finansavimas, tiek mokestį lemiantis veiksnys ir mokesčio rinkimo procedūra patenka į valstybių narių kompetencijos sritį.

79. Komisija mano, kad galimybė leisti vykdomuosius dokumentus suteikia pranašumą, palyginti su privačiais operatoriais. Kadangi tokia privilegija yra dalis kompensacijos, kurią visuomeniniai transliuotojai gauna už viešųjų paslaugų uždavinio vykdymą, ji atitinka taisykles dėl valstybės pagalbos[50]. Šią privilegiją galima laikyti papildoma su viešuoju transliavimo uždaviniu susijusia teise ir ji yra esamos pagalbos dalis, kaip pripažinta 2007 m. sprendime.

80. Švedijos vyriausybė pastabų nepateikė ir dėl šio prejudicinio klausimo.

2. Vertinimas

81. Trečiasis prejudicinis klausimas yra susijęs su antrojo klausimo antra dalimi: juose abiejuose minima tik administracinio vykdymo tvarka, siekiant išieškoti nesumokėtas rinkliavas. Taigi juos nagrinėsiu kartu.

82. Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę, nors ir papildomai, nagrinėti klausimą dėl administracinio vykdymo tvarkos, išieškant su rinkliava už audiovizualines paslaugas susijusias nesumokėtas skolas, ir konstatavo, kad tokias galimybes turėjusios įstaigos naudojosi išimtinėmis viešosios valdžios teisėmis[51]. Tai, kad ta byla buvo susijusi su viešojo pirkimo sutartimis, netrukdo tokią išvadą padaryti ir šioje byloje.

83. Iš tiesų pagal Sprendimą *Trapeza Eurobank Ergasias*[52], kurį nurodo Komisija, analogišką priemonę galima laikyti privilegija, palyginti su kitais privačiais konkurentais. Vis dėlto nereikia pamiršti, kad rinkliava skirta tik tam, kad būtų finansuojamas visuomeniniams transliuotojams pavestas viešųjų paslaugų uždavinys, o ne komercinė veikla. Taigi vykdant išieškojimą pagal procedūrą, per kurią valdžios institucija įgyvendina savo teisę įpareigoti vykdyti savo sprendimus, užtikrinama, kad būtų surinkti šioms paslaugoms teikti būtini ištekliai, laikantis teisės aktuose numatyto įgaliojimo.

50 Komisija remiasi 2015 m. balandžio 16 d. Sprendimu *Trapeza Eurobank Ergasias* (C-690/13, EU:C:2015:235).

51 2007 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Bayerischer Rundfunk ir kt.* (C-337/06, EU:C:2007:786) 44 punktas.

52 2015 m. balandžio 16 d. sprendimo (C-690/13, EU:C:2015:235) 29 punkte nurodyta: „EB 87 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji gali būti taikoma privilegijoms, kaip antai nagrinėjamoms pagrindinėje byloje, dėl kurių bankas turi teisę <…> įgyvendinti priverstinį išieškojimą pateikiant paprastą nedalyvaujant valdžios institucijoms parengtą dokumentą“.

84. Jeigu, kaip teigia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, rinkliava yra panašaus pobūdžio kaip mokestis, nėra nelogiška tai, kad jai rinkti naudojamos tokios pačios priemonės (vykdymas) kaip ir mokesčiams rinkti. Kadangi rinkliava yra viešosios teisės reglamentuojama išimtinė teisė, tiek išieškojimas užtikrinant, kad suma būtų sumokėta savo noru, tiek priverstinis išieškojimas rodo, kad jis susijusi su viešųjų transliavimo paslaugų teikimo užtikrinimu. Priverstinio vykdymo sistema taip pat padeda veiksmingai surinkti rinkliavą.

85. Bet kuriuo atveju siekiant atsakyti į šį klausimą svarbiausias argumentas dėl valstybės pagalbos schemos yra tas, kad, kaip pažymi SWR ir Vokietijos vyriausybė, 2007 m. sprendime Komisija jau atsižvelgė į išimtinės teisės išieškoti nesumokėtas sumas, taikant administracinę vykdymo procedūrą, buvimą.

86. Komisija šiame sprendime nurodė, kad transliuotojams suteikta teisė rinkliavą rinkti tiesiogiai, taip pat taikant administracinę vykdymo procedūrą [53]. Šis vertinimas leidžia manyti, kad taip gautas pajamas ir toliau kontroliuoja valstybė, taigi jos yra valstybiniai ištekliai, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį [54].

87. Kadangi federacinės žemės įstatyme nėra jokių naujovių šiuo klausimu ir administracinio vykdymo sistema, nustatyta ankstesnėse teisės normose, palikta nepakeista, šiai sistemai yra taikomas 2007 m. sprendimas.

88. Be to, šiuo klausimu nevienodo požiūrio į visuomeninius ir privačius transliuotojus negalima nagrinėti atskirai – jį reikia nagrinėti analizuojant visas teises ir pareigas, kurias ir vieni, ir kiti prisiima pagal teisės aktus. Viešosios teisės įstaigoms yra taikomi apribojimai, susiję su tuo, kad jos vykdo viešųjų paslaugų funkcijas; tokie apribojimai netaikomi privatiems ūkio subjektams. Atlyginant už tai, joms nedraudžiama naudotis labai dideliais įgaliojimais, palyginti su įgaliojimais pagal privatinę teisę, ir vėliau vykdoma teisminė šių įgaliojimų kontrolė.

89. Tai, kad siekiant surinkti rinkliavą, kuri pagal savo pobūdį yra viešosios teisės reglamentuojama rinkliava, naudojamos administracinės priemonės, numatytos siekiant taikyti priverstinį vykdymą nemokėjimo atveju, galima pateisinti skirtingu teisiniu statusu.

V. Išvada

90. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui pirmą antrojo prejudicinio klausimo dalį pripažinti nepriimtina ir *Landgericht Tübingen* (Tiubingeno apygardos teismas, Vokietija) taip atsakyti į tris pirmuosius prejudicinius klausimus:

1. 2011 m. spalio 18 d. Badeno-Viurtembergo žemės įstatymas, kuriuo įgyvendinama 2010 m. gruodžio 17 d. federacinių žemių sutartis dėl transliavimo mokesčio – ja pakeistas rinkliavą už audiovizualines paslaugas lemiantis veiksnys, vietoj turimo įrenginio atsižvelgiant į turimą būstą:

   – nėra esamos pagalbos pakeitimas, kaip tai suprantama pagal 2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 794/2004, įgyvendinančio 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 659/1999, nustatantį išsamias [SESV 108] straipsnio taikymo taisykles, 4 straipsnio 1 dalį,

   – taigi dėl šio įstatymo nesuteikta nauja pagalba, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio c punktą, t. y. pagalba, apie kurią būtų reikėję pranešti Komisijai pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį ir kurią ši institucija būtų turėjusi patvirtinti.

53 2007 m. sprendimo 144 ir 145 punktai.

54 2007 m. sprendimo 150 punktas.

2. Pagal SESV 107 ir 108 straipsnius nėra draudžiamas nacionalinės teisės aktas, kaip antai nurodytas Badeno-Viurtembergo žemės įstatymas, pagal kurį visuomeniniams transliuotojams, finansuojamiems rinkliavos už audiovizualines paslaugas lėšomis, suteikiama teisė, siekiant išieškoti šią rinkliavą, jeigu ji nesumokėta, išleisti savo vykdomuosius dokumentus ir užtikrinti jų vykdymą, nesikreipiant į teismą įprasta tvarka.